

From the Hague with Love

De vertelling over Jan en Johanna Jordaans-Roomberg (1919-2011)

Opgedragen aan de nagedachtenis van onze broer Rudy en aan mijn zussen Alexandra en Jacqueline

Grathem, Nederland

From the Hague with Love

Er waren eens ...

Aan het schrijven van een biografie moet je niet te vroeg beginnen. Zeker niet als het de biografie is over het leven en huwelijk van je overleden ouders. Dat is een onderneming die om tijd, wijsheid en liefde vraagt.

Daarom kom ik eerst nu, op mijn achtenvijftigste, aan deze mooie taak toe. Ik denk dat ik inmiddels wat nonduale wijsheid heb opgedaan en zeker heb ik van mijn heerlijke vrouw Debbie een oneindige hoeveelheid liefde ontvangen. En door eerdere verhalen is ook enige schrijfervaring ontstaan. Het juiste moment is, zo lijkt me, dan ook nu aangebroken om te schrijven over mijn ouders. En het zal een Grootse Vertelling worden.

Het is natuurlijk een persoonlijk verslag. Ik kan alleen maar weergeven hoe ik zelf het huwelijk en het (gezins)leven van mijn ouders bezie en heb ervaren. Maar ik hoop dat ik die persoonlijke laag ook heb kunnen overstijgen.

“Ir. J.K.H. Jordaans”

Dit is wat ik zag toen ik de letters kon lezen op de deur van mijn ouderlijk huis in het kleine stadje Brunssum, zuid Limburg. Dat moet zo rond 1969 geweest zijn, want ik ben van de jaargang 1963 en ik deed er zes jaar over om te leren lezen. Ter verdediging van mijn traagheid wil ik aanvoeren dat ik wel al op mijn vijfde het eerste deel van *Beethovens Mondschein sonate op de piano* kon spelen – en wie wil er daarna nog leren lezen en schrijven? Maar het is toch goed gekomen. Ik leerde dit stukje van *Beethoven* trouwens van mijn vader, die het dikwijls speelde als hij mij en mijn zus Alexandra ‘s avonds naar bed bracht. Zo vaak hoorde ik dit, dat ik het op het gehoor heb leren naspelen, nog voor dat ik noten kon lezen. Het is het enige pianomuziekje dat ik nooit uit mijn hoofd hoefde te leren, omdat het daar meteen is ontstaan. De Engelsen zeggen “*learned by Heart*” en dat is een betere zegswijze. Maar daarover straks meer.

Zo te zien woonde er in dit huis iemand genaamd Jordaans, hij was ingenieur en had drie voornamen. Johannes Karel Hendrikus was genoemd naar zijn vader. Hendrikus is eigenlijk Hendrik, maar het was vroeger gebruikelijk in Europa om namen van een Latijns sausje te voorzien, zoals we ook de Franse filosoof *René Descartes* kennen als *Renatus Cartesius*, waar ook de term “*Cartesiaans*” vandaan komt, duidend op een bepaalde manier van wetenschappelijk denken die door hem is uitgevonden. En dat brengt ons weer terug bij Ir. Jordaans, want wetenschappelijk denken kon hij als geen ander. Maar hij kon nog veel meer.

Anders dan het naambordje doet vermoeden, woonde Jan Jordaans (1919) niet alleen in dit huis, maar met zijn vrouw Johanna Roomberg (1921) en twee kinderen, mijn lieve zus Alexandra (1962) en ik (1963). Jan en Johanna woonden hier al sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw en er waren uit die tijd nog twee kinderen in het spel. Daarvoor woonden zij in Den Haag waar zij geboren waren, en daar had Jans vader een kleine slagerij. Johanna’s vader was er chauffeur op een ministerie. Hij noemde zijn dochter Jo. Zij werd later door haar Limburgse vriendinnen Jopie genoemd, maar had zij een hekel aan die toevoeging. Ik zal haar daarom verder in deze vertelling Jo noemen.

Van het Haagsche naar het Zuiden

Jan en Jo, die al op de middelbare school een stelletje waren, verloofden zich bij het begin van de tweede wereldoorlog met de belofte om zo snel mogelijk te trouwen als de oorlog voorbij was. Den Haag had het zwaar in die oorlog door vijf jaar Duitse bezetting en onderdrukking (1940-1945). Het laatste jaar daarvan was zelfs gruwelijk, omdat veel inwoners stierven van kou en honger in de beruchte "hongerwinter". Jan moest gedurende een deel van die tijd zelfs onderduiken, om te voorkomen dat hij zou worden geronseld voor de Duitse oorlogsindustrie. Als dienstplichtig korporaal had hij de Duitse vliegtuigen beschoten met een zware mitrailleur in de korte oorlog die Nederland dapper vocht tegen de Duitse invasie. Een oorlog die na vijf dagen al werd opgegeven nadat de Duitsers de binnenstad van Rotterdam met brandbommen hadden weggevaagd.

Tijdens de oorlog studeerde Jan Mijnbouwkunde in Delft en dat was een beetje tegen de zin van zijn vader, die hem liever de slagerij zag overnemen. Maar Jan zette door, en nu hij het eerste jaar van zijn studie zelf moest bekostigen nam hij een bijbaantje en vertrok naar Delft. Veel later zou zijn jongste zoon (de schrijver van deze vertelling) iets soortgelijks doen toen hij – om andere redenen – zijn studie Rechten in Maastricht zelf moest betalen. *"In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister"*, zo luidt al een dichtregel uit het jaar 1800 in *"Natur und Kunst"* van *Johan Wolfgang von Goethe* (1749 – 1832); daarmee wilde hij zeggen dat pas in moeilijke omstandigheden de ware Meester zich onderscheidt. Zowel Jan als ik vonden een natuurlijke weg om deze kunstmatige hindernis te nemen, zoals ik in mijn hele leven steeds de wegen vond om de belemmeringen van mijn gezondheid het hoofd te bieden. Misschien wilde Jan, zoals zijn vader voor hem, alleen maar mijn doorzettingsvermogen testen – het was een goede les voor mij.

Na de bevrijding gaven ze elkaar al snel het ja-woord. Jan, toen zevenentwintig jaar oud, kreeg een baan in Zuid Limburg. Dat was één van de twee mogelijke plekken waar hij zich zijn beroep zag uitoefenen. De andere was Zuid Afrika, in de goud- en diamant mijnen rond Johannesburg. Het had dus maar een haartje gescheeld of ik was deel geweest van het apartheids systeem. Maar de voorzienigheid had mijn wieg in Limburg geplaatst en daar had ik begrijpelijkerwijs geen bezwaar tegen.

Jo daarentegen had wel bezwaar, en haar redenen waren ook te begrijpen. Niet dat ze nu zo graag een apartheids-kolonist wilde worden, maar ze wilde gewoon helemaal niet weg uit Den Haag. Ze was gek op deze stad aan de zee, waar een uitstekende baan had als secretaresse van de directeur-generaal

van een van de ministeries. En ze wilde ook niet weg van haar vader, van wie ze zoveel hield. Nu is Limburg niet zo heel ver weg van Den Haag, maar in die dagen vlak na de oorlog met slechte wegen was het toch een lange reis, en ze voorzag terecht dat ze haar vader veel minder vaak zou gaan zien. En haar tweede moeder, die haar zo liefdevol had verzorgd en opgevoed toen Jo op achtjarige leeftijd haar biologische moeder verloor. Met het vertrek uit Den Haag raakte Jo dus in één klap een groot deel van haar leven kwijt: haar stad, haar vader en haar baan, want in die tijd was het getrouwde vrouwen niet toegestaan om te werken. Maar het was niet anders, en Jo volgde haar dierbare Jan naar het Limburgse gehucht Terwinselen, al snel genietend van haar nieuwe rol als moeder, want de geboorte van hun eerste dochter Ina (Jacqueline, 1947) deed niet lang op zich wachten, na vijf jaar gevolgd door de eerste zoon van het stel, Rudolph Jan (Rudy). Het gelukkige gezinnetje leek compleet.

Voorspoed & Verdriet

Het leven lachte het jonge gezin toe. Ze maakten vrienden in de buurt, maar vooral onder “mede kolonisten”, ingenieurs en managers, Hollanders “van boven de grote rivieren” die net als zij naar Limburg waren gekomen om er leiding te geven aan de exploitatie van het zware goud dat onder de Limburgse grond lag.

Maar “*Life is what happens to us when we are busy making other plans*”, dat weten we al sinds 1957 toen deze zin in Reader’s Digest verscheen. De gedachte achter dit gezegde is al veel ouder, bijvoorbeeld uit het Oude Testament (circa 350 voor Christus), waar we de Latijnse spreuk vinden “*Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius*” (een mensenhart beschikt over zijn eigen weg, maar de Heer dirigeert zijn stappen). En ook een Romeins spreekwoord uit circa 43 voor Christus herinnert ons al aan onze hulpeloosheid, waar het zegt: “*Homo semper aliud, Fortuna aliud cogitat*” (de mens wil het ene, het lot bedenkt het andere). In 1980 nam John Lennon de uitspraak op in zijn lied getiteld “*Beautiful Boy*” (ook bekend als “*Darling Boy*”) waarbij hij met veel liefde zijn (en Yoko Ono’s) zoon Sean toezong. En het spreekwoord was helaas ook van toepassing op Jan en Jo’s *beautiful boy* Rudy, die geen sterke gezondheid bleek te hebben. Hij leed aan wat nu bekend is als *cystic fibrosis*, taaislijmziekte, maar in die tijd werd de diagnose vaak niet of verkeerd gesteld, afhankelijk van de symptomen die zich openbaarden. Bij Rudy hielden die vooral verband met de spijsvertering. Er waren geen medicijnen beschikbaar, en alleen de meest eenvoudige antibiotica. Rudy’s onvermogen om het vet uit zijn voedsel te verteren werd primitief opgelost met een dieet dat vooral bestond uit bananen en melk. Op het oog ontwikkelde het jochie zich daarmee goed, maar helaas kreeg hij de mazelen, een kwaal waartegen in die tijd nog geen vaccin beschikbaar was. Vanwege zijn kwetsbare luchtwegen werd dit al snel een longontsteking, en binnen een paar dagen moest zijn lichaam de strijd opgeven, pas zeven jaar oud.

Hoewel zijn reis in ruimtetijd en vorm op dat moment eindigde, leefde zijn ziel voort alsof er niets gebeurd was. Hij ging tijdloos door met zijn magische taak in de menselijke dimensies, tot op de dag van vandaag. Want het is zeer waarschijnlijk door Rudy’s voortijdige overlijden, dat mijn ouders als veertigers nog aan een tweede geboortegolf begonnen.

Verzlagen door het verlies van hun kleine zoon, terwijl ze zich nog wanhopig vasthielden aan elkaar, werden Jan, Jo en Jacqueline al snel weer gezegend met de geboorte van een kindje. Het was het beste dat het gewonde gezinnetje kon overkomen. Dus in 1962 begon de zon in huize-Jordaans weer te schijnen met de komst van mijn jongste zus Sanneke (Alexandra Caroline), en vader, moeder en oudste dochter waren zonder twijfel weer heel gelukkig. En zeven maanden later, toen het stel nog aan het kibbelen was over de vraag of er dan misschien nòg een kindje moest komen als leeftijdsgenootje voor de nieuwe dochter, had de natuur dit al lang geregeld en dreef ik vrolijk in moeders buikje. Mijn schuilplaats werd snel ontdekt, en in 1963 had het gezin Jordaaans-Roomberg zich weer helemaal hersteld en bestond het uit vijf, Jan&Jo&hun-drie-kinderen. En de zoete herinnering aan Rudy die het aardse tafereeltje van hervonden geluk met genoeg bezag en bewaakte. Daarbij werd hij geholpen door Jo’s vader, die was overleden in het jaar van Rudy’s geboorte. Ja, Rudy had al eerder zijn wonderen laten zien, toen hij zijn moeder kwam troosten met het verlies van haar geliefde vader Jan in 1952. Er zijn veel Jannen in de familie trouwens, en ik ontquam er ook niet aan, officieel geregistreerd als Jan Paul.

Alles zag er goed uit en het leek er een tijdje op dat een ander deel van John Lennons songtekst “*Close your eyes, have no fear, the monster is gone, he is on the run and your daddy is here, beautiful boy*” bewaarheid werd terwijl de twee baby’s floreerden. Pas na vier jaar liet onze huisarts mij testen op *cystic fibrosis*. Waarschijnlijk had ik toch al enkele symptomen, en ik onderging een zweetproef. Tot verbijstering van mijn ouders testte en hertestte ik positief. Voor Jan en Jo, en voor mijn zusje Jacqueline, moet dit een donker moment zijn geweest. *The monster was back again*. Ze waren al de kleine Rudy kwijtgeraakt aan deze kwaal, en nu was het jongste kereltje ook aangedaan? Ik heb geen idee hoe zij dit hebben verwerkt, maar ze zullen ieder op hun eigen manier een weg hebben gevonden vermoed ik. En omdat er voortdurend nieuwe medicatie beschikbaar kwam die ervoor zorgde dat ik goed groeide en weinig ziek was, kon de familie zich langzaam ontspannen in de nieuwe situatie, en de zorgen werden allengs minder. Terecht, want onkruid vergaat niet, en ik deed al het mogelijke om mijn ouders (Jan overleed in 1998, Jo in 2011) en zus(sen) een nieuwe tragedie te besparen. Zelfs al betekende dit dat ik een periode in *lockdown* moest gaan om mij en Jo te beschermen tegen fysieke en mentale stress, in de tijd dat Jo’s aandacht voor mij meer als een last dan als een zegen voelde. Ik ben erg dankbaar voor mijn bereikte levensduur, en ook voor het dragen van de fakkel die Rudy mij gaf, zodat ik ons beiden tot op de dag van vandaag in de dans van het leven heb kunnen houden. “*Before you go to sleep, say a little prayer*”.

Jan, Vader en *Homo Universalis*

Jan Jordaans was een bijzondere man in alle opzichten. Hij was een Leonarda da Vinci *après la lettre*, een echte *Homo Universalis*. Er was niets dat deze man niet kon. In zijn jeugd was hij een getalenteerd pianist en samen met Jo, die zelfs nog beter piano speelde, vormde hij een succesvol pianoduo, waarbij zij speelden op feesten en partijen. Als ingenieur kende hij zijn gelijke niet. De Nederlandse Staatsmijnen waren zo gelukkig hem in dienst te mogen nemen en binnen enkele jaren leidden zijn talent als ingenieur en manager tot een bliksemcarrière, zodat hij al snel een van de CEO’s van het bedrijf werd dat later bekend stond als DSM. Veel uitvindingen op het gebied van mijnbouwkunde ontstonden in zijn heldere en creatieve brein, en hij bespaarde DSM er miljoenen mee. Als manager bracht hij het mijnbedrijf tot aan de top, en zorgde daarna ook voor de succesvolle afbouw toen mijnbouw in Nederland niet langer economisch rendabel was in 1968. DSM veranderde daarna in een petrochemische multinational die olie en gas omzette in hun meer bruikbare en rendabele distillaten. Daarvoor transformeerde Jan zich in een handomdraai van mijnbouwkundig tot chemisch ingenieur.

Bij zijn afscheid werd hem door de koningin de hoge onderscheiding toegekend van Officier in de orde van Oranje Nassau, voor zijn bijzondere bijdrage aan de industriële ontwikkeling van Nederland.

Jan was een heel zorgzame vader, altijd bezig om zijn vrouw en kinderen van dienst te zijn. Hij leerde hen de belangrijke lessen van het leven en maakte veel tijd voor hen vrij, ondanks zijn drukke en veeleisende baan. Hij had een briljante manier gevonden om niet te veel door zijn werk opgeslokt te worden: om zijn vele afspraken te noteren, gebruikte hij alleen de allerkleinste agenda die hij kon vinden. Een klein zwart boekje waar hij met potlood in kriebelde, in een handschrift dat alleen voor hem en zijn secretaresse leesbaar was. Waren de blaadjes voor een dag of een week vol, dan weigerde

hij nieuwe verplichtingen, tenzij zijn secretaresse een andere verplichting uitgumde. Daarmee zorgde hij ervoor dat hij weliswaar lange werkdagen maakte, maar in de avonden en weekends zijn handen vrij hield voor zijn gezin.

Op zijn best was hij in de lange zomervakanties, waarin hij en Jo de beide kinderen meenam naar de Oostenrijkse bergen. Terwijl Jo op het hotelterras van de zon genoot (zij had slechte kniebanden),

beklommen vader en kinderen de toppen van het *Vorarlberg* massief vanuit het plaatsje *Brand*. Wandelend en klimmend, gewapend met verrekijker en hoogtemeter, maakte Jan zijn fijnste uren mee, waarbij hij ons van alles leerde over de flora en fauna van het gebergte, en ook van het ontstaan van het gebergte en de mineralen zelf, want als mijnningenieur wist hij ook veel van geologie en hij was een goede docent.

Op vakanties bleek ook hoe goed Jan zijn talen sprak. Hij had een bèta opleiding, maar in die tijd betekende dat ook nog dat er talen in je pakket zaten. En dus sprak hij Duits, Frans, Italiaans en zelfs Russisch, zo vloeiend als nodig was in de omstandigheden, en met zo'n groot talent voor uitspraak dat de buitenlanders met wie hij sprak vaak stomverbaasd waren te horen dat hij uit Nederland kwam, en niet hun landgenoot was.

Colonel Bogey & General Jo

Hoewel Jan thuis bijna nooit over zijn werk sprak, kreeg ik toch de tekenen van zijn succesvolle carrière mee. Verhuizen naar een grote villa, de dure auto's die hij werd geacht te rijden als teken van zijn status als bestuurder van een multinational bijvoorbeeld, waren onmiskenbare tekenen van succes. En ik herinner me nog tot op de dag van vandaag de drumband en het harmonie orkest van de Staatsmijnen onder leiding van Piet Stalmeijer, die hem een aubade brachten bij (weer eens) een promotie. Als jongetje van vijf was ik verrukt te zien hoe het orkest, dat al trommelend en spelend het halve dorp was doorgemarcheerd, zich statig in het gelid opstelde op het gazon voor ons huis en daar *The Colonel Bogey march* ten gehore bracht. Tot op de dag van vandaag brengt het horen van deze muziek me onmiddellijk terug naar die ochtend eind jaren zestig. Er bestaat een prachtige uitvoering van deze compositie uit 1914 op YouTube, die [hier](#) te beluisteren is. Het wordt gespeeld door het *Eastman Wind Ensemble*, Amerika's beroemdste blazersorkest, o.l.v. *Fredrick Fennell*. In mijn oren spelen zij het net zo mooi als het toen klonk op ons grasveld.

Colonel Bogey is waarschijnlijk gebaseerd op een nette hoge legerofficier die golf speelde, en als hij een bogey maakte – één slag meer nodig had dan “par” – keurig van zijn ongenoegen blijk gaf door het fluiten van een kleine terts omlaag: de kenmerkende muziekfiguur waar de mars melodie mee begint. Het is hilarisch om te weten dat jaren later Jan zelf ging golfen op instigatie van Jo, die vond dat Jan niet alleen maar het hele weekend in de kelder met zijn klusjes bezig mocht zijn, maar moest “socialiseren”. Jo had daarvoor een tweetrapsraket in stelling gebracht. Ten eerste moesten zij en Jan

gaan bridgen. Zij deden dit met de burens, die daar heel bedreven in waren. Veel bedrevener dan Jan, die het maar een “stom kaartspelletje” vond en ook een hekel had aan de smalltalk waarmee het bezoek vaak gepaard ging. En dat hij dan ook nog verloor van die buurman, die nog geen schroevendraaier kon vasthouden, vond hij een onverdiende vernedering.

De tweede trap in Jo’s plan was dat Jan ook lid moest worden van een golfclub. Jan deed dit met frisse tegenzin, want ook dit “suffe balspelletje” zoals hij dit tegen mij betitelde, zou hij nooit onder de knie krijgen - tot zijn grote frustratie. Ik deelde van harte in zijn ongenoegen, want ik moest mee en kon er ook niets van; ik begreep niet waarom wij toch elke zaterdag naar Wittem moesten als wij dat helemaal niet leuk vonden. Maar ja, orders van Generaal Jo, daar deden wij als eenvoudige soldaat en korporaal helemaal niets tegen. Al vloekend liepen wij dan op golfbaan, of eigenlijk meer ernaast, en zochten in de rough naar de zoveelste afzwaaijer van een van ons. Jan had aan een kleine terts bepaald niet genoeg om zijn chagrijn te uiten en ik leerde een Symfonie van Haagsch Bargoens op die ochtenden. Daar hadden wij dan weer de grootste lol om. En op de terugweg van de golfbaan stopte hij dan wel een cassette in de muziekspeler van de witte limousine, en luisterde met zichtbaar genoegen naar de Colonel Bogey March. Misschien wist hij stiekem ook waar die naam vandaan kwam.

Ik luisterde vanmorgen een paar keer naar de march, om in de stemming te komen voor het schrijven van deze vertelling. En terwijl de eerste versie ervan inmiddels op papier staat, luister ik nog een keer. Hij wordt precies in het juiste tempo gespeeld. *Tempo giusto*, zeggen de Italianen; ik schreef daar onlangs een vertelling over. Ik vind het nu nog meer dan ooit een zeer toepasselijke compositie om mijn ouders bij te herinneren. Optimistisch, moedig, zwierig en elegant. Een sterke melodie (de dwarsfluiten en piccolo’s) die het initiatief neemt, waarbij voor de goede toehoorder enkele subtiele en welbedachte tegenmelodieën (de saxofoons, hoorns en tuba’s) zorgen voor een goede balans en mooie verzachtende klanken. Samenspel op hoog niveau.

Ik luisterde vanmorgen een paar keer naar de march, om in de stemming te komen voor het schrijven van deze vertelling. En terwijl de eerste versie ervan inmiddels op papier staat, luister ik nog een keer. Hij wordt precies in het juiste tempo gespeeld. *Tempo giusto*, zeggen de Italianen; ik schreef daar onlangs een vertelling over. Ik vind het nu nog meer dan ooit een zeer toepasselijke compositie om mijn ouders bij te herinneren. Optimistisch, moedig, zwierig en elegant. Een sterke melodie (de dwarsfluiten en piccolo’s) die het initiatief neemt, waarbij voor de goede toehoorder enkele subtiele en welbedachte tegenmelodieën (de saxofoons, hoorns en tuba’s) zorgen voor een goede balans en mooie verzachtende klanken. Samenspel op hoog niveau.

Nooit uitgewerkt

Na zijn zeer succesvolle carrière in de mijnbouw, industrie en management, en in weerwil van de ouderdomskwalen die hem kwamen plagen, bleef Jan zich ontwikkelen. Stilzitten was niets voor hem. Hij had besloten dat het tijd werd zich te bekwamen in de kunst van het zilversmeden. Dat deed hij op zo’n hoog niveau, dat al snel zijn leraren bij hem om hulp vroegen bij het uitvoeren van de klussen waar ze zelf geen gat in zagen. Bijvoorbeeld het smeden van de ambtsketen van de nieuwe burgemeester van Brunssum.

Jan had ook een enorme kennis van kunst en antiek, en de eigenaar van een grote antiekwinkel in Den Haag vroeg hem in die tijd of hij niet diens zaak wilde overnemen. En de universiteit van Delft bood hem een positie aan als bijzonder hoogleraar Mijnbouwkunde. Maar voor Jan hoefde dat allemaal niet zo nodig. Hij wilde gewoon lekker zilversmeden en was het gelukkigst als hij rustig achter zijn werktafel kon zitten, met hamer en ciseleer beiteltjes en zijn speciale loep-lamp, om de mooiste spulletjes te maken. Een knottenkistje, een Nautilusbeker, een juwelendoosje, een paar barometers: wat zijn ogen zagen en zijn creatieve geest verzoon, dat maakte zijn handen. En het was allemaal even mooi en goed.

In huis en tuin was er niets dat vervallen was, alles werkte. Voordat zelfs maar het begin van een defect kon ontstaan, had hij het al gerepareerd, versterkt en verbeterd. Ik ben zelf niet onhandig, maar mijn zus Jacqueline is daar al veel beter in – en net als Jo is zij een geweldige moeder voor haar en Dirks kinderen Rosanne en Jeroen. En bij Jeroen is uiteindelijk de fijne kunst van het ingenieurswerk terecht gekomen, dat heeft een generatie overgeslagen. Hij doet mij sterk aan mijn vader denken. Ook hij studeerde voor ingenieur in Delft en momenteel rijdt hij door Europa met zijn vrouw (die ook Delfts ingenieur is) en twee jonge kinderen, in een zelf tot camper verbouwde oude Duitse brandweerwagen. Onderweg repareert hij alles voor iedereen die hij tegenkomt. Het overnemen van het estafetteestokje op dit gebied is een groot eerbetoon aan Jan en ik ben Jeroen daarvoor dankbaar.

Behalve piano, bespeelde Jan trouwens ook nog de Saxofoon. Hij leerde dit zichzelf tijdens zijn pensioen, omdat hij verzot was op de klank van de Italiaanse saxofoonspeler *Fausto Papetti*, en hij wilde graag *Schumanns Traumerei* spelen met die beroemde *Papetti*-tone. Daar slaagde hij nog bijna in ook.

Manja, Jo's tweede moeder

Geen vertelling over Jan en Jo en onze familie kan ooit compleet zijn zonder een eerbetoon aan deze goede Engel in onze levens. Toen Alexandra en ik nog heel jong waren, gingen wij nog niet mee op de vakanties van Jan en Jo. Wij bleven thuis en hadden dan zelf ons kleine feestje. En eigenlijk was dit een heel groot feest, want dan kwam Manja logeren en zorgde voor ons. Wij noemden haar Manja, maar gedoopt heet zij Agatha Isabella van Gaalen (1908-1998). Toen Jo als klein meisje haar biologische moeder verloor, kwam Manja het gezin redden en zij trouwde met Jo's vader, met wie zij 20 jaar samen zou zijn, tot aan zijn dood in 1952. Manja werd op haar 44ste weduwe, en zij zat niet graag alleen in Den Haag. Daarom kwam ze veel en graag naar Limburg toe om op haar kleinkinderen te passen. En zij bleef dan meestal niet alleen voor de tijd dat Jan en Jo in het buitenland waren – nee, zij verlengde haar bezoek stevast met een paar weken, totdat Jan plagenderwijs “haar verblijfsvergunning introk” en zij weer retour Den Haag ging. Om zo snel mogelijk weer terug te keren, met Kerst, Pasen, een verjaardag of weer een nieuwe vakantie.

Ik was altijd dol op Manja, en als jongetje wist ik dat dit kwam vanwege haar grote gevoel voor humor, haar lieve karakter en de heerlijke wentelteefjes die zij mij en Alexandra leerde te maken. Maar Manja was niet alleen lief, zij had ook de uitstraling die hoorde bij haar Boeddha-natuur, want zij was zonder twijfel een Verlicht wezen. Ik wist in die tijd niet wat dat was, maar intuïtief waren Manja en ik op dat niveau met elkaar verbonden. Dit was de meest wonderbare vorm van onbaatzuchtige en onvoorwaardelijke liefde die ik ooit beleefd had. Hierna voelde elke aardse liefde incompleet voor mij en was ik onbewust op zoek naar het geheim van deze ervaring. Maar deze komt niet van buiten, maar van binnen. En het kostte me 39 jaar om deze laag van bewustzijn in mijzelf te ont-dekken. Met mijn eerste vrouw Astrid – die ook dol was op Manja – was ik bepaald niet ongelukkig, maar pas samen met Debbie werd deze dimensie versterkt en kon dit tot volle bloei komen. Manja had toen haar lichaam al verlaten, maar de eenheid die ik met haar voel is tijdloos en overstijgt elke dimensie. Sinds dat moment mis ik haar nooit meer, want wij zijn altijd één en samen. Uit haar bescheiden spulletjes erfde ik een klokje dat elk kwartier de tijd slaat. En telkens komen dan stil in mij de woorden naar boven: “Dag Manja, ik ben bij je”.

Jo, liefhebbende moeder en Opperbevelhebber van het Huishouden

Buiten de vakanties zorgde Jo voor het huishouden, en met twee kleine kinderen was dat voor een bijna vijftiger bepaald geen sinecure. Wel was zij op dat moment natuurlijk al een heel ervaren moeder, en zij beheerde en controleerde het huishouden en de kinderen met een grote vastberadenheid. En ook met veel liefde en toewijding, want ik herinner met nog goed mijn eerste ziekenhuis opname. Jo was niet van zins om haar vijf jaar jonge zoontje alleen te laten, en zij regelde in het Leidse oogziekenhuis twee bedden en een aparte kamer voor haar en mij, waardoor zij mij nooit uit het oog verloor behalve tijdens de korte operatie. Enkele jaren later, in een fase waarin ik veel operaties moest ondergaan op KNO gebied, reed zij steeds samen met mij naar het ziekenhuis in Sittard. In haar oude Opel Kadett van 1963 veranderde de snelheidsmeter van kleur afhankelijk van het tempo. Boven de 70 km/u verkleurde het lintje van groen naar oranje, en boven de 100 kwam er een bijzonder mooi soort robijn-rood tevoorschijn, om aan te geven dat deze snelheid toch wel erg gevaarlijk werd voor het ouwe karretje. Ze wist dat ik als jongetje van ongeveer tien jaar oud, in het bezit van eigen skelter, dol was op snel rijden, en op de rit naar Sittard trapte zij het gaspedaal dan in en overschreed haar eigen comfort zone. Onveilig braken we dan alle verkeersregels met een roodgekleurde snelheidsmeter.

De tweede klas van de basisschool mocht ik thuis blijven en ik kreeg les van een van Jo's vriendinnen, tante Iepkje. Zij zorgde ervoor dat ik na een jaar weer naadloos kon aansluiten bij mijn klasgenootjes. In dat jaar leerde ik Jo goed kennen. Ik zag hoe zij de kleren naaide, de tuin verzorgde, het huis schoonhield, we speelden samen piano en deden samen de boodschappen met haar autootje. Ik was erbij als haar vriendinnen op bezoek kwamen en luisterde naar de gesprekken. Het was een heel gezellige tijd en ik had geen enkele behoefte om na dat jaar weer naar school te gaan.

Ik zag en hoorde ook hoe Jo, als zij dacht dat zij gelijk had – en dit gebeurde opvallend vaak – nooit opgaf en altijd een weg vond om haar gelijk ook te krijgen. Dan pakte zij de telefoon en ik luisterde geboeid toe hoe zij de persoon aan de andere kant van de lijn overtuigde. En als dat niet direct lukte, vroeg ze naar de baas. Uiteindelijk kreeg ze dan niet zelden inderdaad de directeur te spreken, of de specialist als het over mijn gezondheid ging. Van haar leerde ik toen dat het geen zin had om met de ondergeschikten te onderhandelen – je moet de hoogste autoriteit spreken die je maar te pakken kan krijgen. Onlangs herinnerde ik mij dat weer eens, toen ik vond dat het medicijn Kaftrio voor mensen met cystic fibrosis in Nederland vergoed moest worden. Ik schreef toen een brief aan de staatssecretaris van volksgezondheid en schakelde de directeur van de NCFS in om deze te bezorgen. Binnen een week was de vergoeding rond. Jo had weer toegeslagen!

Als kind hield ik zielsveel van haar, en toen ik de moeilijke waarheid ontdekte dat wij allemaal eens dood moeten gaan, bedacht ik dat ik mijn moeder dan zou opbaren in een geheel glazen Mausoleum zodat ik haar altijd kon blijven zien. En ik weet zeker dat haar liefde voor de kinderen even intens en oprecht was. Zo intens, dat later in ons leven, toen Alexandra en ik er aan toe waren om onze eigen weg te gaan, het voor Jo welhaast onmogelijk was om ons los te laten, wat mijn zus en mij erg in de problemen bracht en veel verdriet veroorzaakte, om het voorzichtig uit te drukken. Maar vóór die tijd hadden wij een geweldige jeugd waarbij het ons aan niets ontbrak qua zorg en aandacht. En wij waren ook liefhebbende kinderen voor hen. Het is heel begrijpelijk dat Jo teveel controle wilde uitoefenen. Zij verloor haar moeder op haar achtste, haar stad en baan op haar vijfentwintigste, haar lieve vader toen zij eenendertig was en haar zeven jaar oude zoontje zeven jaar later. Het leven was gewoon te

hardvochtig voor haar geweest en dat had een diepgaande invloed op haar handelen. En de dreiging om nog een kind te kunnen verliezen aan dezelfde ziekte deed haar met felle kracht vasthouden aan haar meest dierbare bezit.

Maar kinderen zijn nooit een bezit – en dat was een harde en wrede les voor Jo. Tot zijn ontzetting moest zelfs Jan ervaren dat hij met al zijn kennis, charme en eruditie machteloos stond tegen de breuk die Jo met haar onverzettelijkheid in de familie veroorzaakte.

Pas kort voor haar overlijden in 2011 werd Jo de les duidelijk die het leven haar had willen leren, toen in een paar zoete weken haar geest doorzichtig werd. En zij was weer in staat om de kinderlijke liefde te ervaren en uit te stralen die altijd in takt was gebleven, zelfs onder de verkreupelende korst van conditionering en verdriet. Deze helderheid zal haar nu voor altijd bijblijven. Ik ben dankbaar dat Debbie in die dagen en weken al in mijn leven was, zodat zij Jo kon leren kennen in haar oorspronkelijke vorm. Jo deed haar uiterste best om een goede moeder te zijn. Ik ben haar en Jan voor altijd dankbaar. Zij waren de beste ouders die zij konden zijn en die wij als kinderen konden krijgen. Jo's nooit aflatende drang om te zorgen en helpen is ook naar mijn jongste zus gegaan, die eveneens een fijne moeder voor haar en Toms drie kinderen Tom jr., Jannick en Fleur is geworden.

En zij heeft ook de creatieve talenten van Jan geërfd, die onder andere tot uiting komen in de elegante sieraden die zij maakt.

The Art of the Piano

Oneindig dankbaar ben ik Jan en Jo dat ze mij de liefde voor muziek hebben bijgebracht en mij hebben leren pianospelen, een van de vreugdes van mijn leven. Alle kinderen van Jan en Jo zijn muzikaal, Alexandra als fluitist en Jacqueline die zich heeft bekwaamd op de accordeon, wat in feite een kruising is tussen een fluit en een piano. Maar ik stortte mij van jongs af aan al wat fanatieker op de muziek, en samen met Jo speelde ik *quatre mains* – eerst *Diabelli*, daarna *Debussy* en *Fauré*. Het lieflijke begin van *Fauré's* suite "Dolly" voor piano *quatre mains* dat wij samen speelden, vind ik nog steeds een van de mooiste melodieën op dat gebied. Om mijn vorderingen op het gebied van pianospel te kunnen bijhouden, ging Jo ook weer lessen nemen op de muziekschool en wij studeerden daar af in hetzelfde jaar – een nog nooit vertoond fenomeen op de muziekschool in Hoensbroek. Net als een student die het pianoconcert van *Schumann* speelde, zoals Jo daar presteerde.

Ondanks onze strijdigheden later vond ik altijd momenten van rust en vreugde in muziek met haar. Ik schreef zelfs een gedicht over dit vreemde fenomeen, getiteld

Impromptu

*Tijden hebben wij gestreden
werden het zo zelden moe;
onmiskenbaar was het hoe
er door ieder werd geleden.*

De Vleugel – © Paul Jordaans (2014)

*Want wij waren ingewijden,
wierpen met dezelfde lans
en zo misten wij geen kans
innig leed toe te bereiden.*

*Wonderbaar was het te merken
hoe de kruisvaart werd gestuit,
zachte klanken zelfs geuit,
bij klassieke meesterwerken.*

*Waar de rede slechts kon
streven,
nimmer door ons is geleerd,
werd door Schubert gedichteerd:
elk akkoord kwam vrede geven.*

Dit gedicht verwijst naar Schuberts derde Impromptu opus 90, die ik graag speelde en Jo vond dat zo mooi, dat ze haar tranen vaak niet kon bedwingen. Maar wat Jo mij op muziekgebied nooit kon vergeven was, dat ik *Bach* speelde met gebruik van het rechter pedaal. Daarbij was Jo trouwens in uitstekend gezelschap, want ook een van mijn favoriete pianisten en *Bach*-expert Glenn Gould zou mij hierover berispt hebben. Maar daar trek ik mij niets van aan, want ik ben net zo koppig en zelfverzekerd in mijn keuzes als Jo was. Geen wonder dat wij zo vaak overhoop hebben gelegen. Sorry mam, dit was allemaal voorbestemd en volkomen buiten onze macht.

Op Jo's crematie speelde ik geen *Bach*. Ik zou niet gedurfd hebben. Maar *Mozart* (altijd goed), *Schumanns Traumerei* (Jan's favoriet) en Grieg's Arietta (die ik ook vaak voor Jo speelde) waren minstens zo toepasselijk. Vandaag zocht ik op YouTube naar een mooie *quatre mains* vertolking van Emile Waldteufels wals *Espana*, een suite die Jo en ik met groot succes heel vaak ten gehore brachten voor allerlei publiek. Ik vond er geen (wel een mooie orkest versie o.l.v. de onvolprezen *Mariss Jansons*), maar stuite bij de zoekterm wel op een heel bijzondere animatie die op diverse manieren en in allerlei metaforen ook precies de *Gestalt* weergeeft die ik in deze vertelling probeer te beschrijven. Het is een kort filmpje en er is, voor zover ik weet, geen vervolg gemaakt. Maar het staat ook op zichzelf al op eenzame hoogte in de wereld van muziek animaties, vind ik. Kijk hier en geniet.

Toen Jo en Jan 25 jaar getrouwd waren in 1976, gaf mijn vader haar een schitterend miniatuur vleugelpianootje cadeau, geheel van zilver, met de hand gemaakt van sierlijk uitgesneden zilverwerk. Het is niet alleen decoratief, maar ook functioneel want er zit een klein muziekspeeldoosje in. Dit

brengt de mooie wals melodie ten gehore van "Aufforderung zum Tanze", het opus 65 Rondo Brillant voor piano, gecomponeerd door de eerste romantische Duitse componist *Carl Maria von Weber* (1786 – 1826), leerling van *Michael Haydn*, het jongere broertje van *Joseph von Weber*, wiens nichtje Constanze getrouwd was met niemand minder dan *Wolfgang Amadeus Mozart*, overleed – zoals voor hem zijn één jaar oude zusje Antonetta, en zijn moeder Genoveva – aan tuberculose, pas 39 jaar oud, net als *Frédéric Chopin* (van wie gezegd wordt dat hij wellicht aan *cystic fibrosis* leed). *Von Weber* is vooral beroemd vanwege zijn werk voor opera en met name voor de opera "*Der Freischütz*". Maar hij was ook een getalenteerde gitarist en hij componeerde ook intieme werkjes voor piano, zoals het Rondo van het speeldoosje. Dit werk schreef hij in 1819 (precies een eeuw voor Jan's geboorte), en hij droeg het op aan Caroline (zoals de tweede naam van mijn jongste zus), met wie hij juist een jaar getrouwd was.

Het leven een Dansfeest

"*De wereld een dansfeest*", zo luidt de titel van een van de belangrijkste boeken van de Nederlandse romantische schrijver *Arthur van Schendel* (1874-1946). Het verscheen in 1938. Op de middelbare school had ik een hekel aan de verplicht voorgeschreven Nederlandse literatuur die wij moesten lezen voor "de lijst" en met name aan de moderne auteurs, die ik verdacht van oppervlakkige en banale nieuwlichterij. Maar *Van Schendel* kon mijn goedkeuring wel wegdragen en ik las al zijn boeken als invulling van de "kern" die wij in de leeslijst moesten aanbrengen. Dit wekte enige afkeer op bij mijn leraren Nederlands, die zich afvroegen waarom ik mij toch tot zo'n "ouderwetse" schrijver voelde aangetrokken. Nou, ik denk vanwege hetzelfde als waardoor ik *Chopin*, *Schumann* en *Schubert* zo mooi vind. Hun muzikale vertolking van de romantische gedachte vind ik ook terug in de stijl en onderwerpen van *Van Schendels* boeken. En ook voor mijn ouders was het leven in zekere zin, ondanks alle moeilijkheden, een romantisch dansfeest.

Het kleine muzikale verhaaltje over *Von Weber* laat ook zien dat het cadeau van mijn vader, het zilveren vleugeltje, vrijwel een heel Universum met elkaar verbond van klassieke muziek, dans, romantiek en tragedie in één – een perfecte metafoor voor zijn leven samen met Jo. Ik ben er tamelijk zeker van dat hij zich van deze samenhang bewust was bij het uitzoeken van het geschenk, want hij was er de man wel naar om zorgvuldig na te denken en onderzoek te doen voordat hij zijn keuzes maakte.

En om dit beeld compleet te maken, moet je eerst weten dat het muziekstuk van *Von Weber* ook over dansen gaat – het is een "uitnodiging tot een dans" . En het plaatje komt helemaal tot leven als je bedenkt, dat Jan en Jo heel goede klassieke *ballroom* dansers waren; dat vergat ik eerder nog te vermelden – er is eenvoudigweg te veel om op te noemen over dit bijzondere stel mensen.

Als wij op vakantie waren, meestal in een mooi hotel, en na het diner de dansvloer zich vulde, werd deze al snel weer leger en leger en uiteindelijk helemaal vrij voor Jan en Jo. Want als zij zich op de vloer begaven, maakten de andere stelletjes zich nederig uit de voeten om hen deze nobele wijze van bewegen te zien uitvoeren. Als ik hen samen zag dansen, kreeg ik meer dan anders een gevoel van

trots en romantiek, terwijl ik het schouwspel met bewondering bekeek. Zij waren alledbei gracieus, mooi en muzikaal en konden de toeschouwers in een staat van vervoering brengen. Zij waren werkelijk één op die manier, en na Jan's overlijden in 1998 was Jo gelijk een geamputeerde, de helft van een paar dat niet meer kon dansen.

Het waren misschien deze dans scenes die er voor zorgden dat ik later zo graag naar de films keek over de Oostenrijkse keizerin Sisi, waarin *Romy Schneider* bijna zo mooi was als Jo en *Karl Heinz Böhm* de rol speelde van de prins op het witte paard, zoals ik mijn vader dan zag; alleen reed Jan in een witte limousine, wat ik zelfs mooier vond. En dan vroeg ik mij af wat er in de afgelopen 150 jaar was misgegaan, terwijl ik om me heen keek in de lelijke jaren 70 van de vorige eeuw. Ik was ervan overtuigd dat ik te laat geboren was. Gelukkig vond ik op het juiste moment in het leven mijn engeltje Debbie, die in mijn ogen zelfs mooier is dan de perfecte combinatie van Jo, *Romy Schneider* en *Audrey Hepburn*. Toen wij trouwden waren mijn lieve zussen zo gul om ons het kleine zilveren vleugeltje cadeau te doen. En sindsdien dansen wij samen door het leven, zachtjes de melodie neuriënd van "*Aufforderung zum Tanze*", denkend aan het elegante stel mensen dat zo gracieus onze weg heeft geplaveid. Het muziekdoozje werkt nog steeds en het vleugeltje wordt regelmatig door Debbie glanzend gepoetst.

De Romantische toorts

Het einde nadert van deze Grootse Vertelling en dit is het goede moment om te verklappen dat Jan ook een heel romantische man was – misschien was het de lezer al opgevallen? Ik ben er van overtuigd. En waar ik de muzikaliteit van Jo heb, heb ik zeker het romantische hart van Jan gekregen. Daarom wil ik graag, ter illustratie van Jan's grote gevoel voor romantiek, een klein intiem detail delen dat gaat over mij, Jan, Jo en muziek op dezelfde wijze als waarop zij leefden en alles liefhadden wat zij samen deden.

In de kast met muziekboeken staat een pianoboek dat ik nooit gebruik. Het zijn de noten van *Chopins* beroemde set van 24 piano Preludes opus 28, die Jo studeerde toen zij jong was. Deze Preludes horen tot de muziekstukken die ik het meest koester en zelf ook speel. Een heel beroemde Prelude uit deze set is nr. 15, beter bekend onder de (niet door *Chopin* verzonnen) naam "*regendruppel prelude*". Ik speelde die al heel vaak, en Jo ook. De compositie is een mooie metafoor voor het gezegde "Na regen komt zonneschijn" en is heel toepasselijk voor de gebeurtenissen in het leven van Jan en Jo en hun kinderen. Ik gebruik een nieuwere versie van de partituur om te oefenen, en ik hou het oudere boek in ongeschonden staat met een bijzondere reden.

Dit boek was namelijk kennelijk een cadeau van Jan aan Jo, want hij schreef er op 18 januari 1947, toen zij juist drie maanden getrouwd waren, in een mooi kalligrafisch handschrift een Franstalige opdracht in, die luidt:

"Bien Aimée,

En les jouant, te souviens de Moi

et de mon amour éternelle".

Dit is de vertaling: “Allerliefste, denk bij het spelen hiervan aan mij en aan mijn eeuwige liefde”.

En terwijl Jan en Jo weer samen zijn in tijdloze Eenheid, moet ik tijdens het spelen van deze Preludes altijd aan deze tekst denken. En ik stel me voor dat het zelfs nu een beetje voor mij is geschreven. Blijven alleen nog de vragen over: Waar kan men tegenwoordig nog zo’n gepassioneerde en stijlvolle man vinden? En zijn vrouw als zulk een gracieuze muze?

“*Amour Eternelle*”, *bien sûr*. Ik hoop deze toorts, meer nog dan de andere die Jan en Jo mij hebben toevertrouwd, lang te kunnen dragen. Laat de wereld en Debbie mijn getuige zijn.

Jan Paul Jordaans & Debbie Parkins

Grathem, 22.02.2022

Meer Vertellingen? Kijk [hier](#)

Dankbaar? Kijk [hier](#)

The End

- for now -